

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Oktatás célja:

A kultúra és a társadalom kapcsolatainak vizsgálatával a hallgatókban kialakuljon bizonyos szociológiai szemlélet, s a tárgy legfontosabb eredményeivel, módszereivel önállóan legyenek képesek a mindennapi élet jelenségeit, összefüggéseit értelmezni és véleményezni. Ezen kívül belássák és megértsék, hogy a társadalmi differenciálódásban, a társadalmi egyenlőtlenségi rendszerben a kulturális fogyasztás különbségei meghatározó szerepet töltenek be, így - mint leendő szakembereknek - a kultúra különböző területeivel kapcsolatos igények ismerete szükségeltetik ahhoz, hogy a kulturális lehetőségek széles skálájának biztosításán keresztül az egyenlőtlenségek csökkenjenek és megvalósuljon minél több állampolgár számára a választás szabadsága.

Tantárgy tartalma:

A kultúra fogalmának megközelítési lehetőségei. A kultúrával kapcsolatos elméletek és egyéb alapfogalmak. A kultúrák osztályozása. A kultúra rétegei. A sokszínű kultúra. A kultúra funkciói. Szimbólumok, hősök, rítusok és értékek. A szimbólumok szerepe az emberi kultúrákban. A szimbolikus gondolkodással kapcsolatos vélekedések és elméletek. A kulturális fogyasztás szerepe a társadalmi egyenlőtlenségi rendszerben. Pierre Bourdieu koncepciója: a tőkefajták, az egyén ízlésének és habitusának társadalmi meghatározottsága. A kulturális fogyasztás sajátosságai a mai magyar társadalomban. A művelődési házak közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban. A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban. A kultúra helyzete Magyarországon: könyvkiadás, könyvforgalom; könyvtárak; tömegkommunikáció (rádió, televízió, sajtó), mozi és filmgyártás; színházak; hangversenyek, muzeális intézmények; közművelődési intézmények és szervezetek. Az olvasás, mint kulturálódási és szabadidő eltöltési forma a magyar társadalomban. A hagyományos kultúra és a modern tömegkultúra helye és szerepe a kulturális fogyasztásban. Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok a magyar társadalomban.

A gyakorlatok jellege

A szemináriumokon a hallgatók feladata az egyes kérdéskörökhöz háttérodalom gyűjtése, melyek lehetnek tanulmányok, újságcikkek (napilapokból, szakmai folyóiratokból), de természetesen forrásként a témához kapcsolódó szépirodalmi művek és az internetet is felhasználhatók. A választott témát az irodalom alapján, a saját véleményét is megjelenítve, referátum (kb. 15 perces kiselőadás) formájában kell bemutatni.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Tantárgy tartalma:

TÉMAKÖRÖK

MŰVELŐDÉSSZOCIOLÓGIA - SZEMINÁRIUM

1. Kultúra, értékek és normák

A sokféle kultúra meghatározás közül melyikkel ért leginkább egyet? Mi a kultúra lényegi aspektusa, szerepe, funkciója? Milyen szubkultúrákat lehet megkülönböztetni? Mik a szubkultúrák kialakulásának oka és funkciói? Léteznek-e kulturális ellentétek? Miért alakulnak ki ezek? Melyek a legfontosabb értékeink? Hogyan lehet csoportosítani őket? Miért halljuk gyakran napjainkban, hogy értékválságban élünk? Milyen viselkedési szabályok és normák irányítják az életünket? Melyek jók és melyek helytelenek? Milyen folyamatok veszélyeztetik értékeinket, normáinkat? Mit lehet ez ellen tenni?

2. Avallás, mint a kultúra lényeges eleme

Milyen funkciója van a vallásnak az emberi társadalomban? Milyen embert tekinthetünk vallásosnak? Milyen jellemzői vannak az egyháznak és a szektáknak? Milyen okai lehetnek a napjainkban egyre inkább tapasztalható szekularizációnak? Mi az a fundamentalizmus és milyen megnyilvánulási formái vannak a különböző vallásokban? Milyen vallási alapú ellentétek léteznek a világban? Milyen okok állhatnak a szekták terjedésének hátterében? Milyen pozitív és negatív szerepet játszhatnak a szekták egyéni és társadalmi szinten?

3. Anyelv, mint a kultúra fontos összetevője

Milyen szerepet játszik a nyelv az emberi társadalmakban? Milyen tényezők befolyásolják a nyelv változását, formálódását? Mindenki, akinek ugyanaz a nyelve, valóban egy nyelvet beszél? Nyelvi egyenlőtlenségek - A beszélt nyelv szintje, változata hogyan befolyásolja lehetőségeinket, esélyeinket a társadalomban? Mi a helyzet az etnikumokkal, szubkultúrákkal nyelv szempontjából? A televízió, a számítógép, a mobilkommunikáció (SMS-kultúra) hogyan alakítja a nyelvet? Ki vagy mi határozza meg, hogy mi az uralkodó és elfogadott nyelvi szint, forma egy társadalomban?

4. Az olvasás szociológiai vonatkozásai

Mennyit és mit olvasnak manapság a magyar társadalom tagjai? Milyen különbségek vázolhatók fel e tekintetben életkor, iskolázottság, foglalkozás, stb. szempontjából? Kiváltja-e vajon a számítógép, az internet a könyveket és az újságokat? Miért csökkent az olvasásra fordított idő az elmúlt időszakban a különböző

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Tantárgy tartalma:

társadalmakban? Milyen programok, rendezvények segítségével próbálták hazánkban népszerűsíteni a könyvet, az olvasását? Miért hasznos olvasni? Milyen negatív következményei lehetnek rövidebb-hosszabb távon az olvasás visszaesésének? Mi a helyzet a könyvtárak látogatottságával? Milyen funkciókat látnak el napjainkban a könyvtárak?

5. Ahagyományos kultúra (színház, hangverseny, kiállítás) szerepe a kulturális fogyasztásban

Milyen adottságok kellene ahhoz, hogy valaki a hagyományos, magas kultúrát élvezni tudja? Hogyan és mikor alakulhat ki az ez iránt való érdeklődés? Kik járnak manapság elsősorban színházba? Hogyan változik/változott a színházak műsorprogramja a megváltozó igények hatására? Milyen eszközökkel, programokkal lehet népszerűsíteni a hagyományos kulturális intézményekbe járást? Milyen eredményeket értünk el ezen a területen Magyarországon?

6. Amodern tömegkultúra (mozi, könnyűzenei koncert) helye napjaink kulturálódásában

Milyen változásokon mentek át a magyar mozik az elmúlt két évtizedben? Pozitív vagy negatív változások voltak ezek? Hogyan alakul a moziba járás gyakorisága a magyar társadalomban? Milyen a magyar mozik műsorprogramja? Mennyiben találkozik ez a fogyasztói igényekkel? Milyen konkurenciája akadt a mozinak? Milyen újításokkal, kedvezményekkel próbálják visszacsalogatni a mozik a nézőket? Kik járnak elsősorban könnyűzenei koncertekre? Milyen fontosabb változások történtek a könnyűzene területén Magyarországon az elmúlt egy-két évtizedben?

7. Afesztiválok és egyéb kulturális nagyrendezvények szerepe a kulturális fogyasztásban

Milyen jelentősebb fesztiválokat rendeznek meg Győrben és környékén és Magyarországon? Milyen igényeket elégítenek ki ezek a fesztiválok? Kik a célcsoportjai elsősorban ezeknek a rendezvényeknek? Sok, kevés vagy pont elég fesztivál van a város és hazánk kulturális palettáján? Hogyan lehet az érdeklődést fenntartani ezen rendezvények iránt? Milyen típusú nagyrendezvényből mutatkozik hiány Magyarországon kulturális életében?

8. Aművelődési házak szerepe és funkciója a kulturális életben

Mennyiben elégítik ki napjainkban a művelődési házak a felmerülő és megváltozó igényeket? Kik járnak elsősorban művelődési házba? Milyen programok, rendezvények kapnak helyet elsősorban egy művelődési házban? Mennyiben tölt be központi szerepet egy művelődési ház a helyi társadalmak életében? Milyen változtatásokra lenne szükség a művelődési házak népszerűbbé tétele érdekében?

9. Atelevíziózás helye a szabadidő eltöltésében

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Tantárgy tartalma:

Mennyire tekinthetjük színvonalasnak napjaink televíziós csatornáinak kínálatát? Milyen szempontok vezérik a tévétársaságokat a műsorstruktúra kialakításában? Milyen tényezők befolyásolják, hogy ki mennyit tévéz és milyen típusú műsort néz előszeretettel? Milyen igényeket elégítenek ki (miért népszerűek) a szappanoperák, a valóság show-k, a beszélgető show-k, a kvízműsorok, stb.? Milyen veszélyekkel járhat az előző műsортípusok korlátlan és kritika nélküli fogyasztása? Milyen problémákat idézhetnek elő az agresszív tartalmú műsorok a gyermekek fejlődésében, szocializációjában? Milyen funkciókat látnak el a reklámok?

10. Giccs a kultúrában

Mi az a giccs? Milyen jellemző vannak? Miért alakult ki giccs, milyen igények állnak a háttérben? Hogyan jelenik meg a giccs a művészetekben? Milyen formában találkozunk a gicccsel az ünnepekben? Milyen megnyilvánulási formái vannak a turizmusban? Milyen funkciói vannak a giccsnek? Kell-e ellene küzdeni?

Számonkérési és értékelési rendszere:

A tantárgy kollokviummal zárul, melyhez az előadások anyagának, illetve a kötelező irodalmak vizsgatételekre vonatkozó részeinek ismerete szükséges. A félév végi aláírás megszerzésének (így a vizsgára bocsátásnak) az előfeltétele a szemináriumi referátum megtartása, illetve annak 4-5 oldalban történő írásbeli összefoglalása.

Kötelező irodalom:

Geert Hofstede - Gert Jan Hofstede: Kultúrák és szervezetek. Az elme szoftvere. VHE Kft, Pécs, 2008.
Szretykó György (szerk.): Tömegkultúra és tömegmanipuláció a modern társadalomban. A média- és a művelődésszociológia új aspektusai. Comenius Bt., Pécs, 2005.
Találkozások a kultúrával c. kiadványsorozat (a 2003. évi kutatás adatai)

Ajánlott

A kultúra szociológiája. (Szerk.: Wessely Anna) Osiris - Láthatatlan Kollégium, Bp., 2003.
Almási Miklós: A tömegművészet új státusza. Kultúra és Közösség, 1988. 5. sz.
Almási Miklós: A hír, a titok és az információrobbanás. Kritika, 1995. 8. sz.
Almási Miklós: A képzabáló szomorúsága. Kritika, 1995. 10. sz.
Angelusz Róbert: A kommunikáló társadalom. Ferenczy Kiadó, Budapest, 1995.
Antalóczy Tímea - Szijártó Imre: A közlés titkai. A szappanoperák világhéperől. Kultúra és Közösség, 1998. 1.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Kötelező irodalom:

SZ.

Antalóczy Tímea: A szappanoperák genezise és analízise I. Médiakutató, 2001. nyári szám

Antalóczy Tímea: A szappanoperák genezise és analízise II. Médiakutató, 2001. őszi szám

Antalóczy Tímea - Füstös László: A valóságshow világa, avagy korunk arénája. Kultúra és Közösség, 2003. 1. sz.

Bogár László: Magyarország és a globalizáció. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

Bourdieu, Pierre: Előadások a televízióról. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

Bourdieu, Pierre: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája. (Szerk.: Lengyel György - Szántó Zoltán.) Aula Kiadó. Budapest, 1998.

Bourdieu, Pierre: A kulturális örökség átadása. In: A műszaki haladás problémája. (Összeállította: Ádám György). KJK, Budapest, 1967.

Breton, Philippe: A manipulált beszéd. Helikon Kiadó, Budapest, 2000.

Csikszentmihályi Mihály: Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Csuri Ákos - Illich Lajos: Gutenbergtől Spielbergig. (Médiaismeret és Filmkultúra) Sylvester Kiadó, Szombathely, 1998.

Dömötör Tekla: Grimmtől a krimiig. Kultúra és Közösség, 1986. 6. sz.

Dorfles, Gillo: A giccs. A rossz ízlés antológiája. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986.

György Péter: Digitális éden. Magvető Kiadó, Budapest, 1998.

Habermas, Jürgen: A kommunikatív cselekvés elmélete. ELTE Kiadó, Budapest, 1984.

Habermas, Jürgen: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása. Századvég - Gondolat, Budapest, 1993.

Hauser Arnold: A művészet szociológiája. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.

Heleszta Sándor: Művelődésszociológiai szöveggyűjtemény. Mikszáth Kiadó, Budapest, 1998.

H. Kovács Éva: Művészet - szociológia - közönség. Múzsák Kiadó, Budapest, 1985.

Horkheimer, Max - Adorno, Theodor: A felvilágosodás dialektikája. Gondolat Kiadó - Atlantisz - Medvetánc, Budapest, 1990.

Józsa Péter: Az esztétikai élmény nyomában. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986.

Kapitány Ágnes - Kapitány Gábor: Szappanoperák és sikerfilmek vilásképe. Filmkultúra, 1995. 7. sz.

Kapitány Ágnes - Kapitány Gábor: A valóságshow szimbolikus üzenetei. Kultúra és Közösség, 2003. 1. sz.

Kepes András: Lehet-e show a valóság? Kultúra és Közösség, 2003. 1. sz.

Király Jenő: A szórakozás. Kultúra és Közösség, 1981. 1. sz.

Király Jenő: A magányos közönség. Kultúra és Közösség, 1982. 5. sz.

Király Jenő: Mozifolklor és kameratöltőtoll. Magyar Filmintézet, Budapest, 1983.

Király Jenő: A tömegkultúra esztétikája I-II. Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.

Király Jenő: A frivol múzsa. A tömegfilm sajátos alkotásmódja és a tömegkultúra esztétikája I-II. Nemzeti

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Művelődésszociológia
Tárgykód:	ANTKAB3161
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Dr. Varga Balázs

Kötelező irodalom:

- Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.
- László Miklós: Példa-kép. A tizenéves korosztály értékválasztásai és a média. Jel-kép, 1999, 3. sz.
- Magyar Beck István: Múzsák a piacon. Esszé a kultúráról és arról a kábítószerről, amit kultúrának hívnak. Aula Kiadó, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, 1994.
- Márkus György: Kultúra és modernitás. T-Twins Kiadó, Budapest, 1992.
- Multikulturalizmus. (Szerk.: Fleischmidt Margit) Osiris Kiadó. Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997.
- Nemes Károly: A film a médiák világában. Valóság, 1996. 3. sz.
- Nemes Károly: A kommersz filmről. Valóság, 1999. 6. sz.
- Pethő Bertalan: A posztmodern. Gondolat Kiadó, Budapest, 1992.
- Pokol Béla: Médiahatalom. Válogatott írások. Windsor Kiadó, Budapest, 1995.
- Popper Leo: A giccs, esszék és kritikák. Magvető Kiadó, Budapest, 1983.
- Radnóti Sándor: Tömegkultúra. Valóság, 1981. 12. sz.
- Rózsavölgyi Erzsébet: Multikultúra. Másképp Alapítvány, Budapest, 1995.
- Síklaki István: A meggyőzés pszichológiája. Scientia Humana, Budapest, 1994.
- Somlai Péter: Szocializáció. (A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata). Corvina Kiadó, Budapest, 1997.
- Szilády Szilvia: Erőszak és brutalitás a Magyar Televízió műsorkínálatában. Jel-kép, 1999. 3. sz.
- Szilágyi Erzsébet: A szappanopera mint közönségműfaj Amerikában. Kultúra és Közösség, 1990. 1. sz.
- Tallár Ferenc: Tézis a tömegkultúráról. Valóság, 1986. 1. sz.
- Tannenbaum, P.H.: A televíziózás szociálpszichológiája. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1985.
- Vitányi Iván: Birtokolni vagy lenni. Kultúra és Közösség, 1989. 5. sz.
- Zsolt Péter: Média és etika. Világosság, 1995. 3. sz.

Oktató: Dr. Varga Balázs